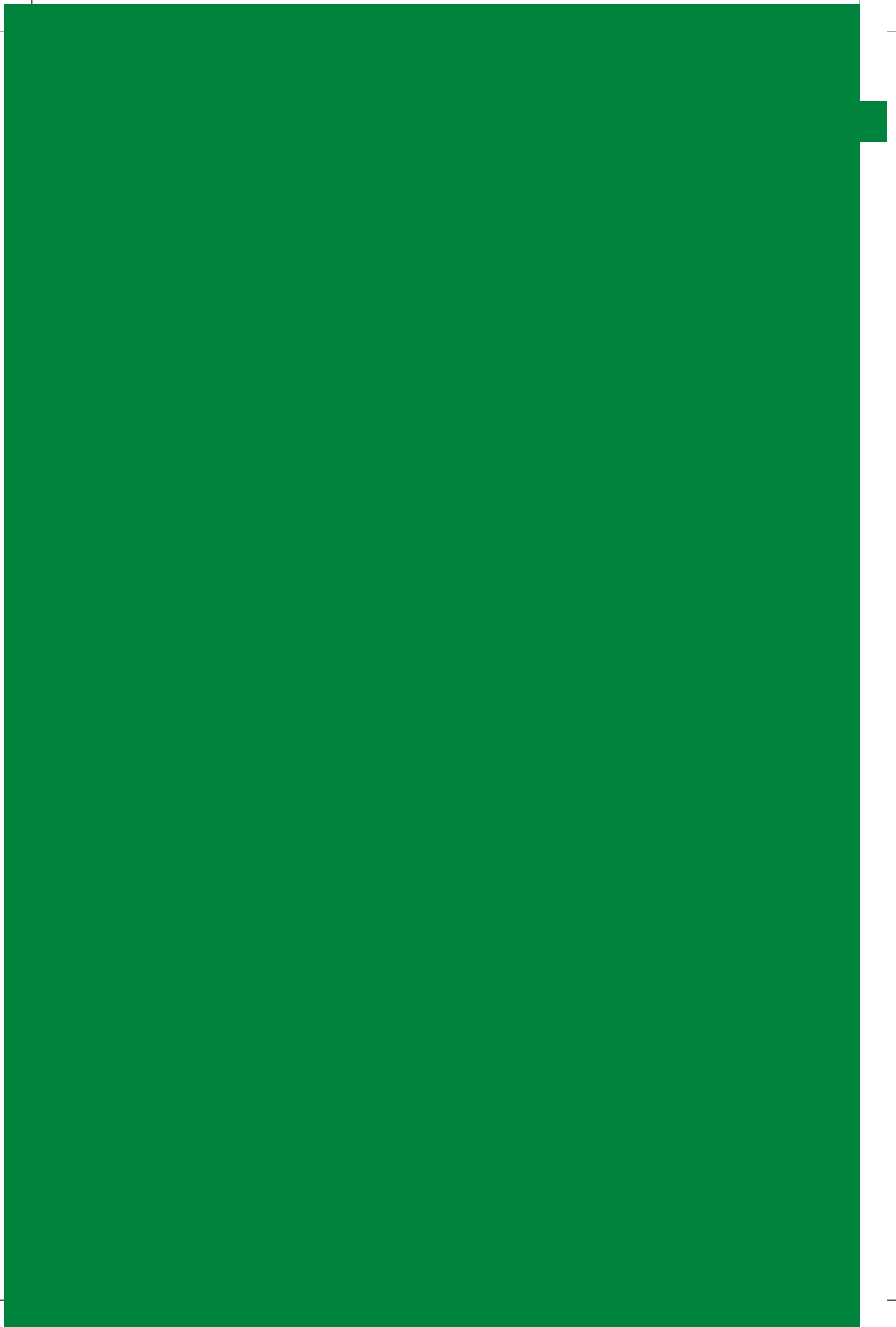

Yönetici Özeti

ADRESE BÜYÜTEÇ PROJESİ YÖNETİCİ ÖZETİ

Adrese Büyüteç, gençlik alanında bir katılımcı izleme projesidir!

Adrese Büyüteç Projesi 16 farklı ilde gençler tarafından, gençlere hizmet veren 5 kurum izlenerek yürütülmüştür. Projenin saha faaliyetleri Toplum Gönüllüleri Vakfı tarafından koordine edilirken; içerik desteği İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi ve İstanbul Bilgi Üniversitesi Sivil Toplum Kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi'nden alınmıştır. Projenin finansal desteğini Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu ve National Endowment for Democracy (NED) sağlamışlardır. Proje şu illerde yürütülmüştür: Adana, Aksaray, Ankara, Edirne, Erzurum, Hatay, İstanbul, İzmir, Kars, Kilis, Kocaeli, Konya, Malatya, Muğla, Samsun, Trabzon.

Bu kapsamda, Adrese Büyüteç projesi gençlik politikaları gelişim sürecinde, gittikçe daha fazla şekilde beliren, gençlerin katılımına duyulan ihtiyaçtan temel almaktadır. 16 farklı ilde gençler tarafından, yerellerindeki gençlik hizmetlerini izleme süreci sonunda ortaya çıkan raporun ülkedeki gençlik politikaları gelişim sürecine katkı sunması beklenmektedir. Bu çalışmanın, devlet tarafından sunulan hizmetlerin doğrudan yararlanıcıları tarafından izlenmesi anlamında, sivil alana bir model oluşturması hedeflenmektedir.

ÜNİVERSİTE AVRUPA BİRLİĞİ OFİSLERİ

Programların yürütülmesi ve üniversite çapında üstlendikleri eşgüdüm rolleri AB programlarından alınacak kaynağı doğrudan etkilediğinden AB ofislerinin üniversitelerde yeni bir iktidar odağı haline geldikleri ve özellikle seçim süreçlerinde ve kriter belirlemede en önde gelen aktör oldukları gözlenmiştir. Seçim kriterlerinin öğrencilerin katılımı olmadan sadece

Adrese Büyüteç Projesi 16 farklı ilde gençler tarafından, gençlere hizmet veren 5 kurum izlenerek yürütülmüştür.

Türkiye'de "yönetişim" kavramının uygulama alanlarının genişlemesi, özel olarak da ihtiyaç temelli ve etkili bir gençlik politikası gelişimi için, gençlerin kendileri ile ilgili karar süreçlerine katılımı kadar; bu kararların uygulanma aşamasının izleme sürecine katılımları da önemlidir. Gençler, kendi ihtiyaçlarını ve haklarını tanımlama ve ifade etme yönünde güçlendirilmelidir. Katılım, demokratik düzenlerin sadece bir çıktısı değil aynı zamanda temeli olduğu için; bu durum, demokrasi kültürünün gelişmesine katkı sağlayacaktır.

başarı ve yabancı dil odaklı olarak belirlenmesi programların pedagojik yaklaşımı ile tam uyum halinde değildir ve 'güçlendirme' amaçlı motivasyon potansiyelinin göz ardı edilmesine yol açma potansiyeli taşımaktadır. Benzeri şekilde yararlanıcıların seçiminin bir çok üniversitede gözlenen merkezi sınavlarla yapılması ihtiyaç odaklı karar verilememesine yol açabilir. Öte yandan bölümler bazında öğrenciyle doğrudan temas halindeki jürilerce bu seçimin yapılması yönetimde yerindenlik ilkesine daha uygun olsa da bu sürecin

de öğrenci kayırmaya yol açabileceği izleme ekiplerinde özellikle belirtilmiştir. Kriterlerin belirlenmesinde öğrencilerin de örgütlü katılımının olması, süreçlerde şeffaflık ve hesap sorabilen öğrenci örgütlülüğü bu tür olası olumsuzlukların da önüne geçebilir.

İzleme ekipleriyle yapılan görüşmede bazı üniversitelerin AB Ofislerinin aslen dezavantajlı gençler ve STK'lar için oluşturulmuş olan Gençlik programı ve özellikle de Avrupa Gönüllü Hizmeti için kitlesel bir şekilde gönderen organizasyon rolüne soyundukları belirtilmiştir. Bu rolü üstlenebilecek yetkin STK'ların bulunmadığı istisnai durumlarda üniversitenin üstlenmesi

AB ofislerinin 'genç dostu' yapılanması ve yaklaşımı için Ulusal Ajans'ın ofislere yayın ve eğitim desteği vermesi talep edilmelidir.

geçici olarak kabul edilebilecek bu durum, yararlanan başına programlardan belli bir miktar kaynak alındığı düşünülünce üniversiteler açısından önemli bir yan gelir kalemi haline gelmiştir. Bu durum yerel gençlik örgütlerinin yararlanması ve yetkinleşmesi için gereken bir kaynağın üniversiteye yönlenebilmesi, programdan sosyoekonomik düzey açısından genelde dezavantajlı sayılmayacak üniversite öğrencilerinin üniversite dışı gençlere göre daha ağırlıklı yararlanması ve gönüllü hizmet sırasında yaşanabilecek olumsuzluklara karşı birebir iletişimin sürdürülebilmesi gereken durumlarda gönüllünün gönderici kuruluşla bağlantı kuramaması gibi durumlara da yol açabilecektir. Son olarak bu durum AB ofis personelinin asli görevleri olan eğitim ve araştırma programları için daha az zaman ayırması anlamına da

gelmektedir. Her ne kadar üniversite ofisleri başvurabilecek kurumlar olsa da yukarıda sıralanan sorunlu durum nedeniyle olası istismaların önlenmesinde Ulusal Ajans'a da görev düşmektedir.

Son olarak yukarıda getirilen öneriler doğrultusunda üniversite AB ofislerinin 'genç dostu' yapılanması ve yaklaşımı için Ulusal Ajans'ın ofislere yayın ve eğitim desteği vermesi talep edilmelidir.

GENÇLİK MECLİSLERİ

Yerel Gençlik Meclisleri'nin özellikle özerkliğini değerlendirmede bütçe önemli bir yer tutmaktadır. Yapılan toplantı ve sorulardan alınan genel cevaplarda görülen yerel gençlik

meclislerinin gençlik ihtiyaçları temelinde bir bütçe belirleyemediği ve yapılacak faaliyetlerini de buna göre özgürce hazırlayamadığı görülmektedir.

Gençlik meclislerinin sürdürülebilir ve kurumsal bir çalışma için kurumsal bir finansman ve bütçe modeline ihtiyaç duyulmaktadır. Bu merkezi ve yerel kuruluşlar aracılığı ile oluşturulabilecek önemli bir ihtiyaçtır.

Gençlik Meclisleri'nin işleyişleri açısından ortaya çıkan sonuçlardan biri de gençlik meclislerinin erişilebilir olmasıdır. Bu noktada da gençlik meclislerinin kent ölçeğinde yönetimi ve idaresi kendilerine ait olan özerk mekânlara sahip olması etkili olacaktır.

Gençlik meclislerinin kent ölçeğindeki tüm ilgi gruplarına ulaşabilmesi için sürekli olarak medya, web sayfası

aracılığı ile daha etkin bir iletişim yöntemi kullanması etkili olacaktır.

Gençlik meclislerinin erişilebilirliği noktasında bir önemli sorun alanı da gençlik meclislerinin engelli dostu olabilmesidir.

GENÇLİK SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENÇLİK MERKEZLERİ

Türkiye'nin nüfusunun yarısı 29,2 yaşından küçüktür ve Türkiye gayet genç nüfusa sahip bir ülkedir¹. Dolayısıyla, denilebilir ki; gençleri ilgilendiren politikalar, gençleri ve çevrelerindeki insanları da düşündüğümüzde nüfusun önemli bir kısmının gündelik yaşamını yakından ilgilendirmektedir. Formel eğitimin yanında, gençlerin sosyal ve bireysel olarak kendilerini gerçekleştirmeleri için imkanlar yaratmak, sosyal devletin temel sorumluluklarından biridir. Fakat, açıkça görülmektedir ki, mevcut gençlik merkezlerinin içerik ve yaklaşımları yeterli olmamakla birlikte ihtiyacı karşılamaktan da çok uzaktadır.

Bu bağlamda, yerel yönetimlerin, sivil toplum örgütleriyle beraber veya kendi başlarına yürüttükleri gençlik

bir hizmet sağlayabilir. Bu alanda çalışan gençlik örgütlerinin ve gençlik çalışanlarının bilgi ve deneyimi, gençlik merkezleriyle ilgili oluşturulacak herhangi bir stratejide kilit rol oynayacaktır. Hükümet, 2011 yılında yeni bir gençlik yapısının kurulmasına yönelik çalışmalar yürütmektedir. Kurulması düşünülen Türkiye Gençlik Ajansı²'nin ve sonrasında gençlik merkezleriyle ilgili hazırlanacak yeni yönetmeliğin ruhu; yerinden yönetimi, veriye dayalı hareket etmeyi, genç dostu hizmetler sunmayı, toplumun tüm farklılıklarına zenginlik olarak yaklaşmayı ve katılımıcılığı esas almalıdır.

MEDİKO

Elde edilen bulgulara göre üniversite gençliği mevcut durumdan mutlu değil ve çoğunluk sağlık hizmetinden nasıl faydalanabileceğini bilmiyor.

Medikoların kendini tanıtmaya ve hizmet verdiği kesime kendisini farkettilme konusunda kampüs içi çalışmaları yetersiz ya da hiç yok. Bilgilendirme (afiş, el ilanı), tanıtım, etkinlik (film gösterimi, konferans) vb. yapılmıyor. Her 3 öğrenciden 2'si medikonun görev ve işlevini bilmiyor.

Üniversite öğrencilerinin %70'inden fazlasının sosyal güvencesi yok. Dolayısıyla ailesinin gelir düzeyi düşük, sosyal güvencesi olmayan öğrenciler için medikolar ücretsiz tek sağlık güvencesi anlamını taşıyor.

merkezlerinin sayılarının artırılması doğru bir strateji olacaktır. Merkezi hükümet ise yerel düzeyde hizmet veren gençlik merkezlerinin kapasitesini geliştirmeye, denetlemeye ve merkezler arası iletişimi arttırmaya yönelik

¹ TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2010 Yılı Sonuçları (31 Aralık 2010), www.tuik.gov.tr

Üniversitelerimizde verilen sağlık hizmeti kısıtlı ve yetersiz. Yeterli tesis, donanım ve personele sahip üniversite sayısı çok az. Son yıllarda kurulan üniversitelerde ve Doğu Anadolu'daki üniversitelerin

² TOG'un da katkısıyla oluşturulan Türkiye Gençlik Ajansı yasa tasarısı onay için TBMM'de beklemektedir.

sağlık merkezlerinde çok kısıtlı hizmet veriliyor. Birçok şehrin üniversitesinde uzman hekim eksikliği ve poliklinik yetersizliği yüzünden öğrenciler bu ücretsiz sağlık hizmetinden faydalanamıyor.

Bugün birçok üniversite, medikodan hizmet alan her öğrenci ve çalışanından düşük bir vizite ücreti ya da bağış alıyor. Bazı üniversitelerde ücret alınmazken, genele baktığımızda bu duruma dair belirli bir standart olmadığını görüyoruz. Üniversitenin tedavi masraflarının sadece bir kısmını karşıladığı durumlarda

Bu tür bir sağlık sistemi sağlanmış olsa bile bugün medikoların çoğu fiziki açıdan ve sağlık personeli bakımından yetersiz. Hekim sayısının yetersiz olduğu medikolarda öğrenciler, başka branşlarda uzmanlaşmış doktorlar tarafından tedavi ediliyor.

Üniversitelerin Mediko-Sosyal Kültür ve Spor İşleri Dairesi Uygulama Yönetmeliği'nde belirtilen diğer bir görevi de üniversitedeki bütün öğrencileri imkanlar ölçüsünde her yıl bir defa sağlık kontrolünden geçirmek ve tespit edilen bulguları sağlık fişine işlemek.

Keyfi cezai yaptırım ve uygulamalara olanak tanıyan maddeler içeren YÖK Disiplin Yönetmeliğinin değiştirilmesi gerekmektedir.

aradaki ücret farkı öğrencinin cebinden tamamlanıyor. Her öğrenci bu bedeli sağlayabilecek olanağa sahip değil. Üniversite öğrencilerinin %70'inden fazlasının sosyal güvencesi yok. Ülkemizde üniversite öğrencilerinin çoğunluğu başka şehirlerden geliyor. Ailesinin gelir düzeyi düşük, sosyal güvencesi olmayan öğrenciler için medikolar ücretsiz tek sağlık güvencesi anlamını taşıyor.

Üniversitelerimizde medikolar sadece mesai saatleri içinde hizmet vermekteler. Kampüs içi yurtlarda barınan öğrenci ve personel mesai saatleri dışında medikodan faydalanma olanağı bulamıyor. Yurtta yaşayan bir öğrenci gece hastalandığında medikonun açılmasını bekliyor ya da dışarıdan hastane hizmeti almak zorunda kalıyor. Ambulans bulunduran mediko sayısı ise çok az. Kampüs içinde öğrencinin her an erişebileceği bir sağlık sistemine ihtiyaç var.

Adrese Büyüteç Proje araştırmalarında öğrencilerin elde ettiği veriler bu konuda üniversitelerin hiçbir çalışma yapmadığını gösteriyor.

SAĞLIK KÜLTÜR VE SPOR DAİRESİ

Üniversitelerin özerkliğini, bünyesindeki akademik ve idari personelle öğrencilerin düşünce, ifade ve örgütlenme hak ve özgürlüklerini sınırlayan YÖK sistemi ve yasası çok ciddi bir şekilde sorgulanmalı, ilgili paydaşların ihtiyaç, talep ve düşüncelerini aktarabilecekleri ve karar alma mekanizmalarında aktif olabilecekleri katılım mekanizmalarına açık ve şeffaf bir süreç üzerinden yeniden yapılandırılmalıdır. Bu yapılandırma sürecinde yüksek öğretim sistemine dair çok temel değişikliklerin gündeme alınması gerekmektedir. Ancak ifade ve örgütlenme özgürlüğü temelinde, özellikle üniversiteli gençlerin siyasal etkinliğini ve eyleme dayalı ifade yollarını çok büyük ölçüde sınırlayan ve

keyfi cezai yaptırım ve uygulamalara olanak tanıyan maddeler içeren YÖK Disiplin Yönetmeliğinin değiştirilmesi gerekmektedir. Gençlerin eyleme dayalı ifade yollarını sınırlayan ve kendilerini ifade ederken büyük sıkıntılar yaşamalarına yol açan Polis Vazife ve Salahiyetleri Yasası'yla, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nda da keyfi uygulamalara mahal veren maddeler kaldırılmalı, örgütlenme ve eylemliliği sınırlayan maddeler üzerinden yapılan şiddet içerikli ve/veya cezalandırıcı uygulamalar engellenmelidir.

2000'li yılların başında Avrupa Eğitim Alanının geliştirilmesini hedefleyen Bologna sürecinin etkisi ve beklentileri ışığında yürürlüğe konan Öğrenci Temsilciği Yönetmeliği ve bu yönetmelik çerçevesinde yukarıdan aşağı bir dayatma şeklinde yürütülen uygulamalar gözden geçirilmeli, temsilcilik sisteminin gücünü geniş gençlik tabanından alan ve öğrencilerin ihtiyaç, istek ve düşüncelerini aktif bir şekilde yönetim kademelerine taşıyıp, karar mekanizmalarında bunların dikkate alınmasını sağlayacak şekilde aktif bir yapıya kavuşturulması için gerekli değişiklikler yapılmalıdır. Bu yöndeki değişiklikler, farklı üniversitelerin farklı yapı ve ihtiyaçlarına cevap verir şekilde kurgulanmalı, üniversitelerin kendi içlerinde gençlerin talepleri doğrultusunda farklı yönetmelik ve uygulamalar hazırlamalarına imkan vermelidir. Bu anlamda tek merkezi sınırlandırma, üniversitelerin not ortalaması, disiplin durumu gibi kriterler üzerinden örgütlenme özgürlüğünü sınırlandırmaları hakkında olmalıdır. Temsilcilik seçimlerinde temel değer geniş katılım olmalı, öğrencilerin seçimleri akademik ya da idari herhangi

bir üst merciinin onayından geçmek durumunda olmamalıdır.

Üniversite örgütlenme özgürlüğü dendiğinde ilk akla gelen yapılardan olan öğrenci kulüp ve topluluklarının bağlı olduğu SKS'lerin işleyişi ve yönetmeliği gözden geçirilmelidir. SKS'ler kulüplerin bağlı olduğu denetim mekanizması olmaktan çıkıp, kendilerini tanımladıkları alanlarda öğrencilere hizmet veren yapılar olarak varlıklarını devam ettirmeli, farklı üniversitelerin öğrencilerin farklı ihtiyaç ve taleplerini karşılar nitelikte özerk yönetmelikler hazırlamalarına imkan sağlanmalıdır. Öğrencilerin hakları olan hizmetlerden yararlanabilmeleri için internet de dahil olmak üzere farklı kanallardan güncel, görünür ve herkesin ulaşabileceği şekilde bir bilgilendirme süreci işletilmelidir. Verilen hizmetlerin ve bu hizmetleri sunan görevlilerin hizmet alanlar tarafından şeffaf bir şekilde izlenip değerlendirilebileceği sistemler kurulmalıdır.

Üniversitede örgütlenme özgürlüğü ve öğrenci örgütlenmelerinin varlığı oluşturulacak yeni bir yönetmelikle hukuki bir güvence altına alınmalıdır. Kulüp kurma aşamalarında konulan not ortalaması, üye yeter sayısı, 'kabul edilebilir' bir alanda faaliyet göstermesi, danışman onayı, SKS tüzük kabulü gibi kriterler terk edilmeli, bunun için yapılacak bir bilgilendirme yeterli olmalıdır.

Kulüplerle ilgili yürütme süreci öğrencilerin katılımıyla belirlenmeli, akademik ve/veya idari herhangi bir üst merciinin sınırlandırmalarına ve örgütlenmelerin iç işlerine karışmalarına olanak sağlayan sistem ve uygulamalar terk edilmelidir. Geniş tabanlı temsiliyete dayalı öğrenci kulüpleri

koordinasyon kurulları ve/veya öğrenci temsilciliklerinin bu süreçte aktif rol oynamaları yapılacak düzenlemelerin gençlerin ve örgütlenmelerinin ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleştirilmesi adına anlamlı bir uygulama olabilir.

Kulüp kurmadan kendini ifade etmek, etkinlik ve eylemlerde bulunmak isteyen öğrenci ve gruplara da imkanlar sağlanmalı, bunun için öğrencilerin katılımıyla belli prosedürler belirlenmelidir.

Üniversitedeki örgütlenmelerin yararlanabilecekleri finansal destek ve mekan, oda, internet kullanımı gibi hizmet ve olanaklar genişletilmeli, şeffaf ve izlenebilir şekilde bir sistem üzerinden dağıtılmalıdır. Bu olanaklardan faydalanmak, örgütlenmenin faaliyet alanı, öğrencilerin kimler olduğu, faaliyetin üniversitenin tanıtımındaki etkisi, üniversite yönetiminin

Üniversite dışından gelen sivil toplum kuruluşlarının öğrenci örgütlenmeleriyle ortak çalışmalar içinde yer almalarına izin verilmeli, bu konudaki ayrımcı uygulamalar terkedilmelidir.

Tüzüklerinde kendilerini gençlik kulübü olarak tanımlamış olan öğrenci ve genel olarak gençlik örgütlenmeleri, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından sunulan kaynak, olanak ve hizmetlerden faydalanabilmeleri için Genel Müdürlük tarafından tescil edilmiş olmaya ve bunun için de Genel Müdürlüğün yönerge, tebliğ ve emirlerine uyacaklarını taahhüt etmeye ve gerekli görüldüğü takdirde il müdürlükleri tarafından denetlenmeyi ve bu 'gerekler' doğrultusunda işlerine müdahale edilmesine kabul etmeye mecbur olmamalıdır. Özellikle Dernekler Masasında kayıtlı bulunan örgütlenmelerin ayrı bir yönetmelik

Üniversitedeki örgütlenmelerin yararlanabilecekleri finansal destek, mekan, oda, internet kullanımı gibi hizmet ve olanaklar genişletilmeli, şeffaf ve izlenebilir şekilde bir sistem üzerinden dağıtılmalıdır.

görüşüyle ilişkisi vb kriterlere bağlı olmamalı, örgütlenmeyi güçleştiren, öğrencileri inandırmadıkları bir şeyi zoraki ve göstermelik bir şekilde ifade etmeye ve/veya yapmaya zorlayan (zoraki konformizm: Lüküslü, 2008)³ tüm finansal yükler üniversite yönetimleri tarafından karşılanmalıdır. Üniversite yönetimleri her sene hangi örgütlenmelerin hangi etkinliklerine ne kadar kaynak ayırdıklarını öğrencilerle paylaşmalıdır.

tarafından sınırlandırılması kabul edilemez bir durumdur.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün gençlik örgütlerine 'yardım ödeneği' olarak sunulan aynı ve nakdi kaynaklar arttırılmalı, bu kaynakların dağıtımı ve sunulan hizmetlerin çerçevesi şeffaf ve izlenebilir bir süreç olmalı, bu süreçte örgütlerin kimliği, faaliyet alanı ve geldikleri bölge gibi farklı kriterler üzerinden gerçekleştirilecek her türlü ayrımcı uygulama engellenmelidir.

3 Lüküslü, G. Demet, (2008). Günümüz Türkiye Gençliği: Ne Kayıp Bir Kuşak Ne de Ülkesinin Aydınlatıcı Geleceği.

YURT-KUR

Yurtlarla ilgili yeni bir yaklaşımın oluşturulması, öğrencilerin bu hizmetlerden yararlanmasını daha kolay hale getirecektir. Bu çerçevede:

Yurtları kullananların ihtiyaçlarını temel alan hizmetlerin uygulanabilmesi için katılım mekanizmalarının iyileştirilmesine ihtiyaç vardır. Bu mekanizmaların kanunen güvence altına alınması ve katılım süreçlerinin belirli olması, özelde öğrencilerin yurtlara, genelde öğrencilerin üniversite yönetimlerine katılmalarına olanak sağlayacaktır.

Daha fazla kaynağa ihtiyaç olduğu kadar mevcut kaynağın belirli önceliklere göre kullanımıyla ilgili önceliklerin de oluşturulması gerekmektedir. Bu çerçevede basit bir “daha fazla kaynak”

bir hizmetler bütününe hayata geçmesini sağlayacak bir hizmet anlayışının oluşturulması ve sistematik hale getirilmesi de en az bu kadar önemlidir. Aksi takdirde devlet ve yurttaşlar arasındaki ilişkide ibrenin gençler lehine dönmesini sürdürülebilir biçimde sistematik kılmak mümkün olmayabilir.

Yurtları kullananların ihtiyaçlarını temel alan hizmetlerin uygulanabilmesi için katılım mekanizmalarının iyileştirilmesine ihtiyaç vardır.

aktarımının ötesinde, kaynağın verimli ve ihtiyaçlar temelinde kullanımıyla ilgili bir yaklaşıma ihtiyaç bulunmaktadır.

Yurtlara erişim ve kullanımla ilgili kadınlar ve engelliler gibi gruplara yönelik ayrımcı uygulamaların mevcut kanunlarla paralellik gösterecek biçimde uygulanması gerekmektedir. Bu çerçevede yeni kanuni düzenlemelere de ihtiyaç duyulmasına rağmen öncelikle mevcut uygulamaların değişimine odaklanılması önemlidir.

Görüldüğü üzere tekil bazı iyileştirmelerle mevcut durumda öğrenciler lehine bazı uygulamaları hayata geçirmek mümkündür. Fakat günlük hayattaki ihtiyaçlar değiştiği ölçüde bu değişime cevap verebilecek

Hobyar Mahallesi Rahvancılar Sokak No: 5
1. Vakıf Han Kat: 1 34112 Eminönü/İstanbul
T. 0212 522 10 30-32 | F. 0212 522 10 34

PROJE
UYGULAYICILARI

PROJE
DESTEKÇİLERİ

Bu yayın, Avrupa Birliği ve National Endowment for Democracy mali desteğiyle hazırlanmıştır.
Bu yayının içeriğinden sadece uygulayıcılar sorumludur.
Hiçbir durumda Avrupa Birliği ve National Endowment for Democracy'nin pozisyonunu
yansıttığı şeklinde yorumlanamaz.